

KEMPLER KURT: GYÓGYSZERÉSZETI REFORMTÖREKVÉSEK 1848-BAN¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

A márciusi forradalom győzelme után a budapesti gyógyszerészek testülete – akkoriban a magyar gyógyszerészek egyetlen létező érdekképviselői szerve – felterjesztéssel fordult Klauzál Gábor földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez a már régen szükséges gyógyszerészeti reformok életbeléptetése ügyében. A közegészségügy ebben az időben még nem tartozott a belügyminisztériumhoz. A felterjesztés hat pontban foglalta össze a legsürgősebb reformokat az alábbiak szerint:

1. Szükséges, hogy az „Egességi tanácsnál” a többi tagokhoz hasonló állású gyógyszerészek működjenek, mert „csak független állású gyógyszerészek képesek (...) minden előítélet nélkül” a gyógyszerészi viszonyok minden ágát gyakorlatilag is megítélni.

2. Minthogy a kar erősen érezte egy országos szervezet hiányát, javasolták, hogy a budapesti gyógyszerésztestület országos szervvé alakuljon. „Ezen testület kötelessége lenne időnként a' gyógyszerészet képviselő hivatal által a' t. Ministeriumnak hivatalos tudósításait beadni, és minden onnét kibocsátandó parancsot átvenni, valamint azokat szétküldeni”.

3. Javasolták, hogy – német mintára – a gyógyszerértár vizsgálatokat „fő vizsgálók” (ma úgy mondanánk: függetlenített gyógyszerészek) végezzék, akik erre esküt tettek. Szükségessé látták, hogy az ellenőrzések a gyógyszerészek korábban szokásos „adóztatása nélkül” történjenek meg.

4. „Megkívánható a' hazai körülményekhez alkalmazott gyógyszerkönyv (dispensatorium) szerkesztése” és ezzel egyidejűleg megfelelő árelvek felállítása.

5. A gyógyszerértárak felállításának kérdésében „bizonyos elveket” javasoltak kimondani, mely elvek alapján a felállítások szükségességét szakértők és „helybeli egyénekből alakítandó biztosság” határozza el.

6. Végül a „néhány helyeken divatozó kamatos levonatok” rendezését kérték.

A miniszter június 25-i kelettel válaszolt a testület folyamodványára. Az első pontban foglalt kérelemnek helyt adott, e kérdésnek „Vágner Dániel kineveztetésével elégtételt”. A második pont alatti kérelem „nem teljesíthető”. – A harmadik kérést a miniszter pozitívan bírálta el, válaszában hivatkozott a gyógyszerértári vizsgálatok tárgyában időközben kibocsátott rendeletre, amely a vizsgálatokon gyógyszerészi közreműködést írt elő. Ugyancsak helyt adott a miniszter a negyedik pontban javasolt gyógyszerkönyv és árszabály elkészítésére vonatkozó javaslatnak. Az előkészítésre életre hívott bizottság tagjai „orvostudor és Decan Schmidt, Nendtvich és Vágner tanárok, Würzler, Boor, Grünberg, Hollmann gyógyszerészek”. – Elfogadta az ötödik pontban kért, a jogadományozások rendezésére vonatkozó javaslatot is; erről „június 21-én 859/86. sz. alatt rendelet bocsátatott ki”. Végül ígéretet tett Klauzál miniszter a hatodik pontban sérelmezett percentézések, „divatozó száztóli elengedések” megszüntetésére.

¹ Forrás: Kempler Kurt: Gyógyszerészeti reformtörekvések 1848-ban. = Orvosi Hetilap, 1973. pp. 3035–3036.

Ugyanakkor a budapesti gyógyszerészek testülete – a gyógyszerészi pálya sajátosságainak megfelelően – báró Eötvös József vallás- és nevelési miniszterhez (közoktatás helyett ez a szó szerepel a felterjesztésben) is „alázatos folyamodást” tett. Ebben megállapítja, hogy a gyógyszerészek egyetemi kiképzése hazánkban nem megfelelő és azt „Európa minden Országai” túlszárnyalták. Hivatkozik arra, hogy Franciaországban „különös egyetem” képezi a gyógyszerészeket tíz tanárral és egy igazgatóval. Németországban „a' gyógyszerészet minden tudományos része kielégítő számú tanárok által tökéletesen taníttatik”. Nálunk viszont a gyógyszerészjelöltek „alig nyerik meg a' legszükségesebb tanítást a' természet 's vegytanból” és így majdnem kizárólag az „öntanulásra hagyatnak”.

Ezen bevezető előrebocsátása után javasolják megfelelő, korszerű tanterv kialakítását. Javasolták, hogy elméletileg és gyakorlatilag tanítsák a „gyógyszer árutant”, a gyógyszerészi, a kémlelő és törvényszéki vegytant, továbbá a tanterv terjedjen ki a gyógyszerészi természettudomány, ásványtan, fűvészet és állattan ismeretére. E tárgyakat pedig, miután az a gyógyszerészet alapját képezi, rendes tanárok „legnagyobb kiterjedésben 's tökéletességben” oktassák. A kevésbé fontos tantárgyak közül a törvényszéki és rendőri gyógyszerészet névvel jelölt közegészségtant, a gyógyszerészi könyvvezetést és kereskedéstant – a javaslat szerint – rendkívüli tanárok is előadhatnák.

A jobb kiképzés biztosítása érdekében javasolták a gyógyszerészek egyetemi kiképzését 2 évre, a gyakornoki időt 3 évre felemelni. Javasolták továbbá, hogy oklevelet csak az a jelölt kaphasson, aki „rendes 2 évi szolgálati bizonyítvány előmutatása mellett” igazolja segédeskedési idejének letöltését.

Felterjesztésük másik részében – részletesen indokolva – azt kérték, hogy a pesti egyetem orvoskarának elnevezését „orvos-gyógyszerészi tudomány”-karra változtassák meg.

Sajnálatos módon a kiképzés megjavítását, a szakmai haladást javasló felterjesztés nyomán csak 3 évvel később, a szabadságharcot követő abszolutizmus időszakában vezették be a gyógyszerészek 2 éves egyetemi képzését az 1851/52-es tanévben.